

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

ЖУК ЮРІЙ ІГОРОВИЧ

УДК 911.375.3:502.132 (477.83-21-022.21)

**КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЗАСАДИ ОПТИМІЗАЦІЇ
СОЦІОЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ
МАЛИХ МІСТ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

11.00.11– конструктивна географія
і раціональне використання природних ресурсів

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата географічних наук

Харків – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі раціонального використання природних ресурсів і охорони природи Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор географічних наук, професор,
Назарук Микола Миколайович,
Львівський національний університет імені Івана Франка, професор кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи

Офіційні опоненти: доктор географічних наук, професор,
Петлін Валерій Миколайович,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, професор кафедри фізичної географії

кандидат географічних наук, доцент,
Яцентюк Юрій Васильович,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, доцент кафедри географії

Захист дисертації відбудеться «7» березня 2018 року о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.051.04 Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 6, ауд. 482.

З дисертацією можна ознайомитись у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (61022, м. Харків, майдан Свободи, 4).

Автореферат розісланий «5» лютого 2018 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат географічних наук, доцент

Г. В. Тітенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні, в системі регіональних відносин, важливе місце посідають малі міста, оскільки, закономірно вони є найчисельнішою за кількісним складом групою міст, де проживає майже 13 % населення України і з їхнім функціонуванням тісно пов'язане функціонування сіл і селищ. Малі міста визначають характер і рівень суспільного виробництва, розвиток продуктивних сил, інноваційні можливості для розвитку регіону, держави.

На сучасному етапі розбудови держави в малих містах наявний складний соціально-екологічний стан. Недостатнє врахування специфіки малих міст при проведенні економічних, політичних, соціальних реформ загострило соціально-екологічні процеси в них. У зв'язку з цим постає необхідність ідентифікації проблем, слабких сторін та визначення механізмів перспективного розвитку малих міст, враховуючи положення в системі регіону та можливий зворотний зв'язок, що стабілізують їхнє функціонування та оптимізацію.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано в рамках кафедральних науково-дослідних тем «Переваги і ризики використання природно-ресурсного потенціалу західного регіону України в період трансформації суспільства» (номер державної реєстрації: 0114U000870) та «Еколого-географічні підходи до вирішення регіональних і локальних проблем природокористування в контексті сталого розвитку» (номер державної реєстрації: 0117U001388) кафедри раціонального використання природних ресурсів і охорони природи, географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційної роботи є аналіз соціально-екологічного стану функціонування малих міст Львівської області та рекомендації напрямів і заходів його поліпшення.

Досягнення поставленої мети передбачало вирішення таких **завдань**:

- поглибити конструктивно-географічні основи дослідження соціально-екологічного стану функціонування малих міст;
- проаналізувати сучасні напрями і заходи соціально-екологічної оптимізації функціонування малих міст;
- розробити алгоритм дослідження соціально-екологічного стану функціонування малих міст;
- проаналізувати демографічну ситуацію на території малих міст області, як індикатора їхнього соціоекологічного стану;
- охарактеризувати промислові та транспортні комплекси малих міст, проаналізувати їхній вплив на динаміку антропогенної трансформації урбанізованих територій;
- проаналізувати сучасний стан розвитку комунальної інфраструктури як чинника формування соціально-екологічного стану;
- дослідити сучасний соціально-екологічний стан функціонування малих міст Львівської області;

– обґрунтувати шляхи оптимізації соціально-екологічного стану функціонування малих міст, проаналізувати європейський досвід та перспективи його адаптації в умовах Львівської області.

Об'єктом дослідження є малі міста Львівської області.

Предметом дослідження є соціально-екологічний стан функціонування малих міст Львівської області та можливі шляхи його оптимізації.

Методи дослідження. В дисертаційній роботі використані загальнонаукові (історичний, ретроспективний, аналогій, системно-структурний, статистичний, математичний, оцінювання, формалізації) та спеціальні (картографічний, аерокосмічний, типології).

Інформаційною базою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, закони та кодекси України, постанови Кабінету Міністрів України, статистичні матеріали Головного управління статистики у Львівській області, Львівського обласного управління земельних ресурсів, Департаменту екології та природних ресурсів ЛОДА, міжнародних організацій, дослідницькі та аналітичні матеріали рейтингових агентств, регіональні та локальні стратегії розвитку, інтернет-ресурс, результати польових досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів. Головні результати наукової новизни отримані в межах вирішення поставлених завдань дисертаційного дослідження є такі:

вперше:

- проведено просторово-часовий аналіз соціально-екологічного стану функціонування малих міст Львівської області в сучасних умовах;
- рекомендовано та обґрунтовано систему напрямів та заходів з оптимізації просторово-функціональної структури малих міст Львівської області.

удосконалено:

- методику аналізу соціально-екологічного стану функціонування малих міст.

набули подальшого розвитку:

- теоретико-методологічні основи конструктивно-географічних досліджень малих міст та поняттєво-термінологічний апарат конструктивної географії стосовно дослідження соціально-екологічного стану функціонування малих міст;
- підходи щодо комплексно-географічного аналізу й оцінки територій малих міст.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені автором рекомендації поліпшення соціально-екологічного стану функціонування малих міст можуть бути використані під час впровадження Стратегії сталого розвитку Львівської області на період до 2020 року. Сформована інформаційна база може бути використана органами місцевого самоврядування малих міст та у навчальному процесі при викладанні наукових дисциплін «Урбоекологія», «Рациональне використання природних ресурсів», «Демографія» та ін.

Особистий внесок здобувача. Зібрано та проаналізовано результати досліджень учених минулих років, а також власні дослідження стосовно соціально-екологічного стану функціонування малих міст Львівської області. Дисертаційна

робота є самостійним науковим дослідженням. Усі наукові результати, викладені у дисертації, отримані особисто автором.

Апробація результатів дисертації. Положення цього дослідження пройшли апробацію на V міжнародній студентській науково-практичній конференції «Захист навколишнього середовища, збалансоване природокористування» (м. Львів, 2012), X Всеукраїнських наукових Таліївських читаннях (м. Харків, 2014), XV студентській науковій конференції (м. Львів, 2014), XI Всеукраїнських наукових Таліївських читаннях (м. Харків, 2015), Всеукраїнській науковій конференції: Конструктивна географія і картографія: стан, проблеми, перспективи (м. Львів, 2015), XII Всеукраїнських наукових Таліївських читаннях (м. Харків, 2016), Ювілейній X Міжнародній науковій конференції: Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід (м. Львів, 2016), XX Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 10-річчю створення екологічного факультету «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта-наука-виробництво – 2017» (м. Харків, 2017), XIII Всеукраїнських наукових Таліївських читаннях (м. Харків, 2017), I Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених «Проблеми екології та еволюції екосистем в умовах трансформованого середовища» (м. Київ, 2017).

Публікації. За темою дисертаційної роботи опубліковано 18 наукових праць, із них 8 статей, із яких 7 – у виданнях, рекомендованих МОН України як фахові та 1 у закордонному виданні, 10 у матеріалах конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, 4 розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Робота містить 149 сторінок друкованого тексту основної частини, 45 рисунків, 25 таблиць та 6 додатків на 10 сторінках. Список використаних джерел налічує 197 найменувань. Загальний обсяг дисертації становить 197 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, визначено мету, об'єкт, предмет і основні завдання дисертації, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Розділ 1 «**Теоретико-методологічні засади дослідження соціально-екологічного стану функціонування малих міст**» розкриває та узагальнює різні підходи до визначення понять міста та малого міста, його функцій. Конструктивною географією розроблено загальні методологічні принципи і методичні підходи щодо дослідження міст – великих, середніх і малих, політико-адміністративних центрів і периферійних поселень, економічно розвинених і депресивних. Ці принципи та методологічні схеми в різних поєднаннях і комбінаціях, з акцентуванням тих чи інших головних напрямів досліджень та конкретної специфіки міст, дають змогу інвентаризувати всю різнобарвність міських поселень, проаналізувати можливості і тенденції їх розвитку, розробити моделі їх раціональної просторової організації.

З позиції конструктивної географії, малі міста сформувалися внаслідок надзвичайно складної, багатогранної взаємодії суспільства та суспільного виробництва із природним середовищем на обмежених за площею територіях, які, сьогодні, підлягають значним трансформаційним процесам.

Висвітленню соціально-екологічних проблем міст загалом присвячені наукові праці таких учених: В. Кучерявий (2000), О. Дмитрук (1998), В. Гуцуляк (1995), В. Фесюк (2008), О. Топчієв (2005), М. Назарук (2008) та ін., а малих міст – Н. Склярук (2003), Б. Хархаліс (2004), Н. Пушкарьова (2006), Н. Кукса (2006), Е. Зінь (2007), М. Кушниренко (2008), І. Боршош (2009), Т. Дерун (2009), Н. Глинський (2009), А. Артеменко (2010), А. Прищеп (2011), Н. Дністрянська (2001), М. Дністрянський (2013), Е. Swyngedouw (2005) та ін. Охарактеризовано різні підходи до типологізації малих міст за показниками кількості населення, функціонально-виробничим призначенням, за генезою, за місцем і роллю у системі розселення та ін. Розкрито позитивні та негативні переваги і ризики соціально-екологічного стану функціонування малих міст.

Визначено роль функціонального планування у структурі міст, яке є важливим інструментом регулювання рівноваги міської території. Проаналізовано державні будівельні норми, які поширюються на проектування нових і реконструкцію існуючих міських поселень України. Розглянуто сучасні концепції екологічної оптимізації території міста: модель сталого міського розвитку, креативного міста, «розумного міста». Розглянуті концепції мають на меті поліпшення якості життя мешканців міста за допомогою сучасних технологій для підвищення ефективності роботи основних міських служб – комунального і транспортного господарств, органів місцевого самоврядування, що надають адміністративні послуги тощо. Запропоновано алгоритм дослідження соціально-екологічного стану функціонування малих міст, проаналізовано показники, що є необхідними для його проведення. Особливу увагу приділено екологічним проблемам, що постали в умовах трансформації економіки міст, змінам, що виникли в результаті цих процесів.

Обґрунтовано методика аналізу та оцінювання сталого розвитку малих міст. При розрахунку показника сталого розвитку використано підхід, що полягає в розрахунку системи показників, кожен із яких відображає одну зі сторін сталого розвитку: економічну, соціальну, екологічну (рис. 1). Ці показники та їхні співвідношення дають можливість приймати управлінські рішення щодо першочергових заходів організаційного чи фінансового характеру в корегуванні розвитку певного міста чи регіону. Соціально-екологічний аналіз урбосистем є важливою складовою комплексних досліджень міських поселень, а його результати – базою для реалізації програми урбоекологічного моніторингу та заходів щодо оптимізації міського середовища. Такий аналіз повинен охоплювати запропонований широкий спектр показників, щоб якнайповніше проаналізувати міське середовище.

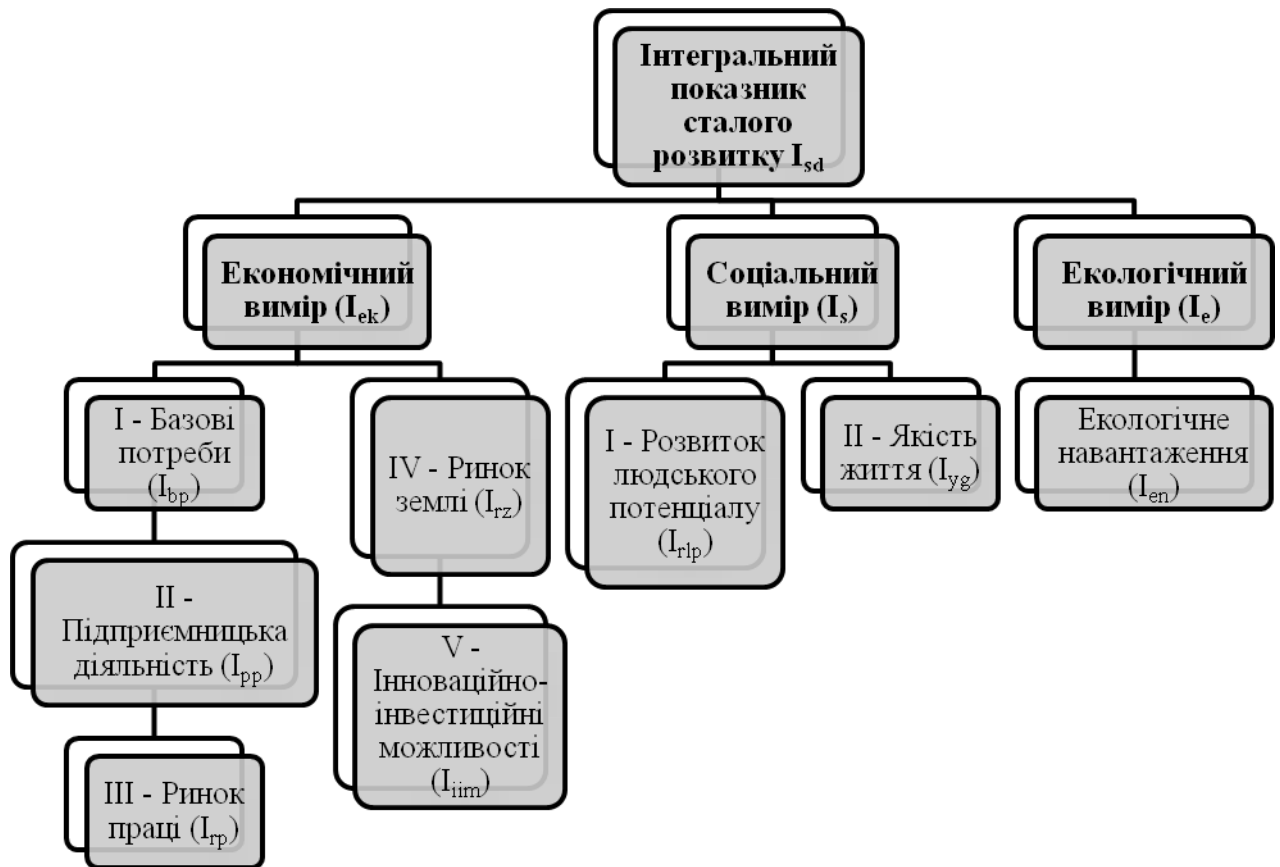

Рис. 1. Структура інтегрального показника рівня сталого розвитку

У розділі 2 «**Конструктивно-географічні особливості функціонування малих міст Львівської області**» охарактеризовано вплив фізико-географічних умов території Львівської області на утворення та розвиток малих міст. Виконано розподіл малих міст Львівської області за їхнім розміщенням у різних фізико-географічних областях. Досліджено фізико-географічні умови Львівської області та їхню придатність для заснування міст у минулому, економіко-соціальні передумови функціонування малих міст Львівської області, проведено типологізацію малих міст відповідно до функціонально-виробничого призначення.

Львівська область характеризується густою мережею міських населених пунктів, а кількість міст у ній є найвищою серед областей України – 44 (з яких 9 – міста обласного значення і 35 – міста районного значення). За загальної кількості населення області 2,54 млн осіб у малих містах Львівської області проживає близько 550 тис. мешканців, що становить близько третини усього міського населення області. Рівень урбанізації в цих містах сягає майже 65 % з площею забудованої території близько 105 км² і площею під зеленими масивами понад 80 км².

Досліджуючи малі міста, проаналізовано різні функції, які вони виконують (результати див. табл. 1). Більшість із малих міст Львівської області є історичними, проте виділяємо також інші функціонально-виробничі типи міст.

Функціонально-виробничі типи малих міст Львівської області

Місто	Міста обласного значення	Міста – районні центри	Історичні міста	Промислові центри	Аграрні центри	Транспортні центри	Рекреаційні центри
	●	○	△	◼	▣	≠	☀
Белз			△				
Бібрка			△				
Борислав	●		△	◼			
Броди		○	△		▣	≠	
Буськ		○	△		▣		
Великі Мости			△				
Винники			△				
Глиняни			△				
Городок		○	△	◼	▣	≠	
Добромиль			△				☀
Дубляни			△		▣		
Жидачів		○	△	◼	▣		
Жовква		○	△		▣		
Золочів		○	△		▣		
Кам'янка-Бузька		○	△				
Комарно			△				
Миколаїв		○	△	◼			
Моршин	●		△				☀
Мостиська		○	△			≠	
Новий Калинів							
Новий Розділ	●			◼			
Новояворівськ				◼			
Перемишляни		○	△		▣		
Пустомити		○	△	◼	▣		
Рава-Руська			△			≠	
Радохів		○	△	◼	▣		
Рудки			△				
Самбір	●	○	△				
Сколе		○	△			≠	☀
Сокаль		○	△	◼			
Соснівка				◼			
Старий Самбір		○	△				
Стебник			△	◼			
Судова Вишня			△		▣		
Трускавець	●		△				☀
Турка		○					
Угнів			△				
Хирів			△				
Ходорів			△		▣		
Яворів		○	△	◼	▣		

Львівська область – територія давнього заселення, історична місцевість, яка розташовувалася на перетині важливих торговельних шляхів. Завдяки цьому формувалася давня система населених пунктів. Ці населенні пункти поступово перетворилися на міста, а з часом стали економічними центрами території. Такими історичними містами області є Жовква, Белз, Угнів, Броди, Бібрка та ін.

Завдяки видобуванню мінерально-сировинних ресурсів розширилася галузева структура таких міст, як Сокаль, Червоноград, Соснівка, поблизу яких ведеться видобуток кам'яного вугілля. Містоутворюючими підприємствами Новояворівська, Нового Роздолу стали великі сірковидобувні підприємства та хімічні комбінати. Місто Стебник почало бурхливо розвиватися після відкриття шахт з видобутку калійних солей. Миколаїв став важливим центром виробництва будівельних матеріалів.

Більша частина малих міст Львівської області належить до історичних міст. Є на території області і молоді міста – Соснівка, Новояворівськ, Новий Розділ (які були засновані у післявоєнний час) та Новий Калинів (отримав статус міста у 2005 році). Також малі міста Львівської області виконують транспортні, промислові, рекреаційні та інші функції. В умовах соціально-економічної трансформації малі міста починають виконувати інші функції, які до цього часу не були їм притаманними. Радехів, Ходорів – стають значними центрами переробки сільськогосподарської продукції, Мостиська, Сколе, Рава-Руська – містами на міжнародних автомобільних шляхах, Угнів, Белз – центрами активного розвитку туризму, Яворів, Сколе – центрами місцевих ремесел тощо.

Сучасний стан населення в малих містах області відображає таблиця типології міст за демографічною ситуацією (табл. 2).

Таблиця 2

Типологія малих міст Львівської області за демографічною ситуацією

Демографічна ситуація	Місто
Міста з додатнім показником приросту населення	Бібрка, Буськ, Винники, Золочів, Мостиська, Новояворівськ, Пустомити, Рудки, Старий Самбір, Турка, Яворів
Міста у стадії стагнації	Белз, Великі Мости, Глиняни, Городок, Дубляни, Жидачів, Кам'янка-Бузька, Комарно, Миколаїв, Моршин, Новий Калинів, Новий Розділ, Рава-Руська, Радехів, Самбір, Сколе, Сокаль, Соснівка, Стебник, Судова Вишня, Угнів, Хирів, Ходорів
Міста з відтоком населення	Борислав, Броди, Доброміль, Жовква, Перемишляни, Трускавець

Загалом, на розвиток малих міст Львівської області значно впливало місце розташування, територія з її природними умовами, положення відносно інших навколишніх природно-географічних, соціально-економічних, розселенських об'єктів, а також господарська діяльність прилеглої території, центром якої вони ставали. Природний потенціал території – це початковий вектор розвитку міст, який

визначає їхнє зростання та можливу трансформацію в майбутньому. Сьогодні за умов посилення зростання антропогенного тиску на довкілля відбувається зменшення ролі природного чинника на функціонування та розвиток малих міст, проте не враховувати його в разі складання планів розвитку цих територій було б стратегічною помилкою.

У розділі 3 «Аналіз та оцінка соціоекологічного стану функціонування малих міст Львівської області» встановлено взаємозалежність промислових і транспортних комплексів малих міст та антропогенної трансформації урбанізованих територій. Досліджено основні соціально-екологічні проблеми малих міст (забруднення атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, проблеми поводження з відходами) та стан міських зелених насаджень. Проаналізовано сучасний розвиток комунальної інфраструктури як чинника формування соціально-екологічного стану в малих містах. Типологізовано адміністративні одиниці Львівської області за показниками забезпеченості житлово-комунальним господарством окремо у малих містах.

Опираючись на визначення, яке запропонував професор E. Swyngedouw, котрий визначив поняття соціально-екологічний стан як «сукупність стійких у просторі і часі економічних, соціальних та екологічних характеристик» (Swyngedouw E., 2005) проведено оцінювання соціоекологічного стану малих міст крізь призму показника їхнього сталого розвитку. Чим вищим буде комплексний показник рівня сталого розвитку (котрий охоплював економічний, соціальний та екологічний виміри), тим сприятливішим буде соціально-екологічний стан у конкретному місті. Використовуючи методіку оцінювання рівня сталого розвитку, на прикладі десяти малих міст Львівської області, застосовано методологічний підхід до оцінювання сталого розвитку, дано загальну оцінку їхнього соціально-екологічного стану. Розрахунки комплексного показника індексу сталого розвитку та ступеня гармонізації α наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Результативна таблиця визначення I_{ek} , I_e , I_s , інтегрального індексу I_{sd} та ступеня гармонізації α

Місто	Індекс			I_{sd}	α
	I_{ek}	I_e	I_s		
Броди	0.2931	0.5897	0.2586	0.7075	0.3725
Городок	0.5081	0.5150	0.4169	0.8350	0.0931
Золочів	0.3545	0.5615	0.2306	0.7029	0.3429
Миколаїв	0.3986	0.3818	0.3352	0.6458	0.0727
Новий Розділ	0.2868	0.4830	0.3365	0.6548	0.2221
Пустомити	0.5317	0.6067	0.4260	0.9123	0.1413
Радохів	0.2416	0.6550	0.3127	0.7650	0.4210
Самбір	0.4331	0.3884	0.4957	0.7643	0.0999
Сколе	0.2089	0.9285	0.3852	1.0267	0.5429
Трускавець	0.7220	0.4004	0.4589	0.9446	0.2595

Аналізуючи показник рівня сталого розвитку, досліджувані міста прокласифіковано за рівнем соціально-екологічного стану (табл. 4).

Таблиця 4

Оцінка соціально-екологічного стану малих міст

Соціально-екологічний стан	Міста
Сприятливий (показник сталого розвитку понад 0.9000)	Пустомити, Сколе, Трускавець
Помірний (показник сталого розвитку 0.7000-0.9000)	Броди, Городок, Золочів, Радехів, Самбір
Несприятливий (показник сталого розвитку менше 0.7000)	Миколаїв, Новий Розділ

З результатів дослідження можемо зробити висновок, що **сприятливий** соціально-екологічний стан спостерігаємо у містах, де координати усіх трьох вимірів наближаються до ідеальної моделі та розвиваються найгармонійніше – Пустомити, Сколе, Трускавець (рис. 2). У цих містах спостерігаємо невеликий приріст населення, активізацію промислового виробництва та розвиток соціальної сфери – введення в експлуатацію житла, об'єктів соціальної інфраструктури (дитячі садки, школи, поліклініки тощо). Крім того, у цих містах спостерігаємо відносно низьку концентрацію викидів та скидів забруднюючих речовин і відносно високу частку еколого-стабілізуючих угідь (лісів, сіножатей, пасовищ тощо). У місті Сколе величина екологічного виміру сталого розвитку є визначальною при формуванні загальної оцінки соціально-екологічного стану і компенсує низькі рівні економічного та соціального вимірів сталого розвитку.

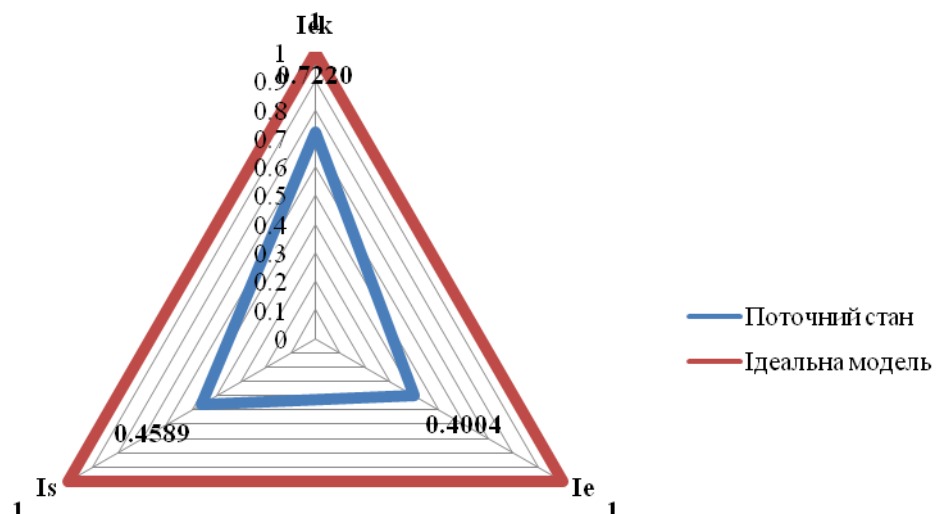

Рис. 2. Просторове положення вектора сталого розвитку в місті Трускавець

Помірний соціально-екологічний стан спостерігаємо у містах Броди, Городок, Золочів (рис. 3), Радехів, Самбір. Міста з високими показниками рівня екологічного виміру сталого розвитку – Броди, Золочів, Радехів мають низькі показники економічного та соціального вимірів і їхній розвиток є дуже дисгармонійним. Високий рівень екологічного виміру пояснюємо високою часткою еколого-стабілізуючих угідь, відсутністю великих підприємств-забрудників довкілля та ін. Натомість у цих містах спостерігається скорочення населення, найменша кількість робочих місць, найнижчі показники діяльності підприємств та обігу роздрібною торгівлі, низькі показники введення в експлуатацію житла та загальний рівень забезпеченості населення житлом. Несприятлива соціально-економічна ситуація у цих містах зумовлює відтік населення та помітне погіршення рівня якості життя, незважаючи на сприятливу екологічну ситуацію на їхній території.

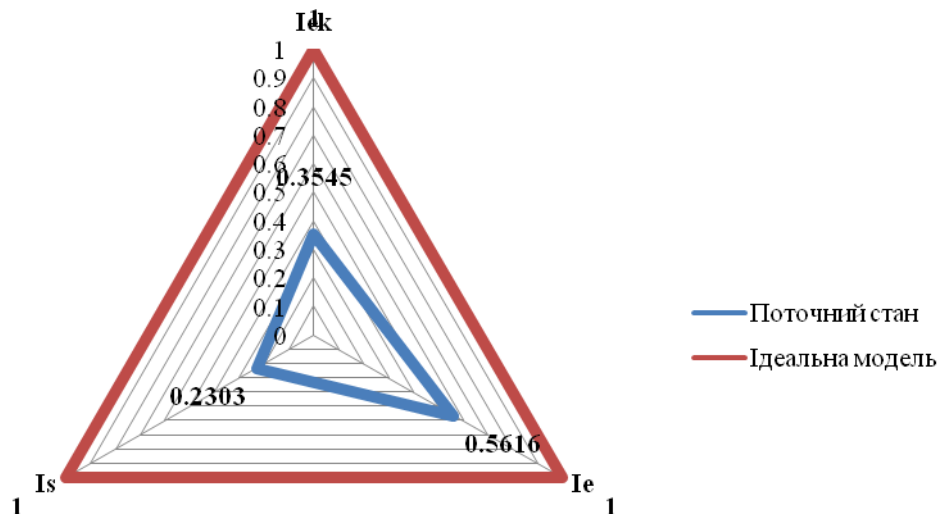

Рис. 3. Просторове положення вектора сталого розвитку в місті Золочів

Несприятливий соціально-екологічний стан спостерігаємо у містах Миколаєві та Новому Роздолі (рис. 4). Місто Миколаїв має низькі показники усіх трьох вимірів сталого розвитку. Це пов'язане з низьким рівнем забезпечення населення місцем праці, низькими показниками малого підприємництва, забрудненням довкілля через діяльність місцевого цементного заводу.

Місто Новий Розділ має дещо схожу ситуацію. У місті спостерігаємо дуже низький рівень економічного розвитку, оскільки після цілковитої зупинки роботи містоутворюючого Державного гірничо-хімічного підприємства «Сірка» місту надзвичайно складно вдається диверсифікувати економіку, а тому, як наслідок, страждає і соціальна сфера. Екологічні ж проблеми міста пов'язані з наслідками видобутку та переробки сірки, складуванням на території колишньої промзони небезпечних відходів тощо. Саме через низку проблем та несприятливий соціально-екологічний стан, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про надання

статусу депресивної території деяким містам обласного значення 2011 року», місто Новий Розділ отримало статус депресивної території – одне з 4 міст України з аналогічним статусом.

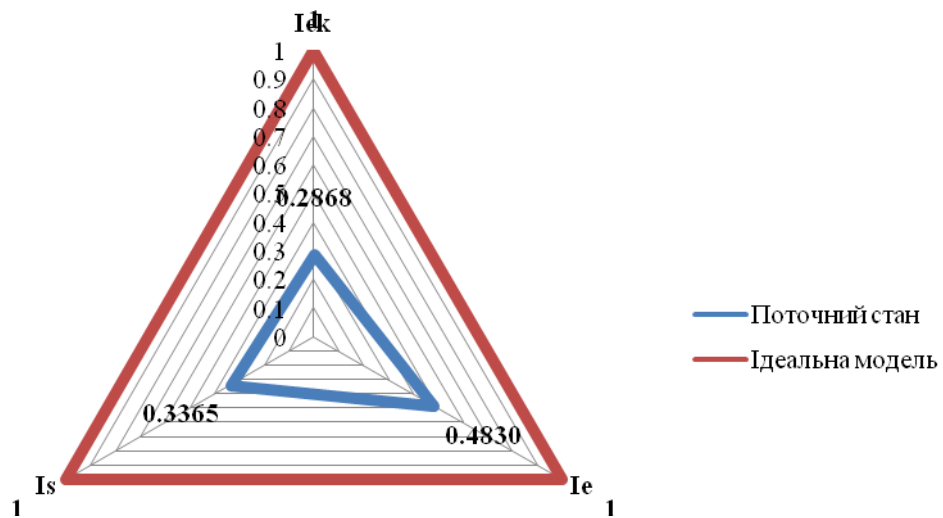

Рис. 4. Просторове положення вектора сталого розвитку в місті Новий Розділ

Спостерігається досить велика концентрація населення та виробництва у містах з більшою кількістю населення (Самбір, Трускавець) на тлі уповільненого розвитку більшості малих міст із малорозвиненим промисловим сектором, неконкурентним ринком послуг (Радехів, Сколе). Відтак для міст з більшою кількістю населення дещо зростають загрози екологічного характеру (Самбір), а для міст з меншою кількістю населення притаманною є слабкість економічної та соціальної складової сталого розвитку.

Вибрана нами методика для оцінювання сталого розвитку міста, на нашу думку, є відповідною до поставлених цілей, оскільки вона ґрунтується на офіційній звітності Головного управління статистики у Львівській області, Львівського обласного управління земельних ресурсів та Департаменту екології та природних ресурсів ЛОДА. Ця методика зручна як з погляду отримання закладених у неї вихідних даних, так і з погляду наочності одержаних результатів. Методика в доступній формі за допомогою інтегральних величин відображає реальний соціоекологічний стан міст.

У розв'язанні актуальних проблем соціально-економічного і екологічного розвитку малих міст важливу роль відіграла програма розробки містобудівної документації на 2011-2015 рр., прийнята у 2011 році Львівською обласною радою. Основні пріоритети програми були спрямовані на розв'язання актуальних проблем в контексті реалізації цілей Стратегії розвитку Львівської області до 2015 року шляхом створення чи поновлення схем планування територій та генпланів

відповідних населених пунктів. Після закінчення дії Програми, можемо спостерігати наступну ситуацію. Міста (Броди, Жидачів, Жовква, Яворів) користуються генпланами розробленими у 90-х роках. Місто Кам'янка-Бузька, користується генеральним планом створеним ще у 1982 році. Протягом 2011-2015 років новий генеральний план був затверджений у 16 містах та в 15 містах генеральний план вже розробляється та проходить стадію громадських обговорень. Такі цифри, безумовно, свідчать про ефективні результати Програми та, що головне, про те, що малі міста Львівської області вже отримали, або отримають разом із генпланами, плани свого перспективного розвитку на найближчі 10-20 років.

У розділі 4 **«Оптимізація соціально-екологічного стану функціонування малих міст Львівської області»** обґрунтовано шляхи та заходи, що мають на меті поліпшення соціально-екологічного стану функціонування малих міст. Розглянуто види екологічної реконструкції, оптимізації архітектурно-планувальних комплексів малих міст та проектної діяльності, спрямованої на оптимізацію соціально-екологічного стану. Проектна діяльність у сфері охорони природи, особливо за допомоги іноземних інвесторів та організацій, у малих містах Львівської області має важливе значення, оскільки у містах реалізуються великовартісні проекти (часами вартість проекту становить близько 1 млн євро), що мають на меті екологізацію виробництва, охорону довкілля, раціональне природокористування тощо. Реалізація цих проектів дає змогу частково забезпечити та підтримувати сталий розвиток у цих містах.

Досліджено перспективи розвитку туризму в малих історичних містах Львівської області. Перетворення малих історичних міст у сучасні туристичні центри є складним комплексним завданням, яке можна розв'язати тільки спільними зусиллями всіх зацікавлених сторін – територіальної громади, потенційних інвесторів, держави. Основними проблемами, які перешкоджають розвитку ефективної туристично-рекреаційної сфери у малих містах Львівської області є незадовільний стан інфраструктури малих міст, відсутність кваліфікованих кадрів у туристичній сфері, недостатнє інформаційне забезпечення та сприяння промоції туризму, низький рівень ділової активності населення в туристично-рекреаційній сфері малих міст внаслідок надмірного податкового навантаження, проблеми збереження та утримання в належному стані культурно-історичних об'єктів, які становлять туристичну цінність, внаслідок недостатнього державного фінансування, нескоординованість нормативно-методичних документів планування розвитку туристично-рекреаційної сфери в малих містах із обласними та загальнодержавними програмами і стратегіями розвитку та ін.

Розкрито роль малих міст як центрів об'єднаних територіальних громад у процесах децентралізації влади на території Львівської області. перспективним планом формування об'єднаних територіальних громад заплановано створення 88 спроможних ОТГ. У 36 випадках, центрами ОТГ стають малі міста. Наразі, вже утворено 35 об'єднаних територіальних громад, з них міських ОТГ з центрами у малих містах – 7. Це Великомоствівська, Кам'янка-Бузька, Мостиська,

Новокалинівська, Рудківська, Судововишнянська та Ходорівська міські об'єднані територіальні громади.

Вивчено можливості впровадження закордонного досвіду у сфері управління охороною природою на територіях малих міст Львівської області. Пропонуємо наступні інструменти для кращого вивчення природного довкілля міста та шляхів щодо його оптимізації – екофізіографічні опрацювання та оцінки впливу на навколишнє середовище. Ці інструменти дуже добре зарекомендували себе у сусідніх країнах Європейського Союзу (Польщі, Словаччині, Угорщині) та в майбутньому повинні стати загальноприйнятими в Україні як на локальному, так і на регіональному рівнях.

ВИСНОВКИ

Дисертаційне дослідження, спрямоване на теоретико-методичне узагальнення та докладне вивчення малих міст з погляду їхнього соціально-екологічного стану, дало можливість вирішити важливе науково-прикладне завдання – оцінити соціально-екологічний стан функціонування малих міст Львівської області. Нові науково обґрунтовані результати, одержані в межах дисертаційного дослідження, сприяють удосконаленню методики оцінювання соціально-екологічного стану функціонування малих міст, дослідження його територіальної диференціації та обґрунтування заходів щодо його оптимізації та поліпшення.

Результати дослідження дають можливість зробити такі головні висновки.

1. З позиції конструктивної географії, малі міста сформувалися внаслідок надзвичайно складної, багатогранної взаємодії суспільства та суспільного виробництва із природним середовищем на обмежених за площею територіях, які, сьогодні, підлягають значним трансформаційним процесам. Дослідження теоретико-методологічних проблем розвитку малих міст в умовах соціально-економічної трансформації українського суспільства допомагає проаналізувати їх місце та роль у територіально-господарській системі держави, ідентифікувати основні проблеми з якими стикаються малі міста в сучасних трансформаційних процесах регіону, розробити окремі шляхи розв'язання соціально-екологічних проблем малих міст у сучасних умовах.

2. Аналізуючи сучасні напрями та заходи соціально-екологічної оптимізації функціонування малих міст можна зробити висновок, що питання раціональної організації та оптимізації територій малих міст залишаються недостатньо висвітленими та розробленими. Причини цього варто шукати у відсутності інтеграції між екологічними, містобудівними, економічними та адміністративними підходами до здійснення управління. Комплекс наукових дисциплін (урбаністика, регіоналістика, соціальна екологія та ін.) покликаний забезпечити вирішення надскладних завдань – розробку оптимальних рішень щодо напрямів сталого розвитку міст та їх мереж на довготривалу перспективу. Всі наукові завдання конкретизуються та синтезуються у відповідних стратегічних розробках, головними з яких є генеральні плани міст, стратегії їх сталого, екологічного, соціально-економічного розвитку тощо.

3. Соціально-екологічний аналіз урбосистем малих міст є важливою складовою комплексних досліджень міських поселень, а його результати – базою для реалізації програми урбоекологічного моніторингу та заходів щодо оптимізації міського середовища. Такий аналіз повинен охоплювати запропонований широкий спектр показників, щоб якнайповніше проаналізувати міське середовище. Суттєво більше уваги треба приділяти заходам екологічної політики – інформуванню громадськості про екологічний стан міст, широкому її залученню до конкретних природоохоронних справ. Найефективнішим, з соціально-екологічного погляду, природокористування може бути тоді, коли воно підпорядковане чіткій сучасній системі охорони довкілля і керування природокористуванням. У такій системі мають функціонувати різні методи екологічного управління природокористуванням – інформаційні, адміністративні, ринково-економічні на основі чинних екологічних законів, норм і правил, ефективного екологічного законодавства.

4. Демографічні процеси є взаємозалежними від соціально-екологічного стану і навпаки. Зростання кількості населення спричинить збільшення показника щільності населення, зросте кількість транспортних засобів, почнуть забудовуватися території для забезпечення місця проживання населення, збільшиться техногенне навантаження на житлово-комунальне господарство тощо. Буде використовуватися більша кількість ресурсів, що своєю чергою призведе до зростання кількості промислових та побутових відходів. Соціально-екологічний стан, відповідно, в кожному окремо взятому місті може відігравати значну (а часом і вирішальну) роль у демографічних процесах, залежно від функціонального призначення міста та рівня розвитку промисловості.

5. Промисловість та її територіальна організація істотно впливають на розвиток малих міст Львівської області. Дослідження показало, що Борислав, Самбір, Новояворівськ мають високі показники соціально-економічного розвитку, проте характеризуються незадовільним станом довкілля. У кожного міста, залежно від його функціонального призначення, є притаманні йому проблеми. У містах Сокальського району ці проблеми спричинені видобуванням вугілля на великих глибинах, утворення териконів, відвалів, насипів тощо. У містах Новояворівську та Новому Роздолі найгострішими екологічними проблемами є проведення рекультивації кар'єрів, утворених під час видобування сірки. В інших малих містах, таких як Жовква, Дубляни, Буськ тощо, немає великих стаціонарних джерел забруднення довкілля, тому в них є соціально-екологічні проблеми, притаманні для всіх малих міст – забруднення атмосферного повітря автотранспортом, забруднення водних артерій міст, незадовільний стан каналізаційної мережі, зелених зон у містах та ін. Для вирівнювання територіальних диспропорцій у соціально-економічному розвитку та оздоровлення екологічної ситуації малих міст області необхідні не тільки модернізація та інтенсифікація промисловості, а й істотна трансформація інвестиційної політики.

6. Загалом, міський житловий фонд малих міст Львівської області задовільно охоплений комунальними послугами. Проте спостерігаються значні територіальні відмінності. Водопостачанням та каналізацією найкраще забезпечені малі міста у

Золочівському та Перемишлянському районах. Теплопостачанням найкраще обладнаний міський житловий фонд у Яворівському, Пустомитівському та Перемишлянському районах; гарячим водопостачанням – у Перемишлянському, Миколаївському та Стрийському районах, а газопостачанням – у Пустомитівському, Перемишлянському, Самбірському районах. Високі показники обладнання малих міст комунальними послугами у Золочівському, Перемишлянському та Пустомитівському районах пов'язані з тим, що міський житловий фонд у цих районах є порівняно невеликим. Найгірше комунальними послугами забезпечені малі міста у Турківському, Старосамбірському та Мостиському районах.

7. З результатів дослідження можемо зробити висновок, що сприятливий соціально-екологічний стан (міста Пустомити, Сколе, Трускавець) спостерігаємо у містах, де координати усіх трьох вимірів (економічного, соціального та екологічного) наближаються до ідеальної моделі та розвиваються найгармонійніше. У цих містах спостерігаємо невеликий приріст населення, активізацію промислового виробництва, розвиток соціальної сфери та відносно низьку концентрацію викидів та скидів забруднюючих речовин та відносно високу частку еколого-стабілізуючих угідь. Помірний соціально-екологічний стан (міста Броди, Городок, Золочів, Радехів, Самбір) спостерігаємо у містах з високими показниками рівня екологічного виміру та низькими показниками економічного та соціального – їхній розвиток є дуже дисгармонійним. Високий рівень екологічного виміру пояснюємо високою часткою еколого-стабілізуючих угідь, відсутністю великих підприємств-забрудників довкілля та ін. Натомість у цих містах спостерігається скорочення населення, найменша кількість робочих місць, найнижчі показники діяльності підприємств та обігу роздрібною торгівлю, низькі показники введення в експлуатацію житла та загальний рівень забезпеченості населення житлом. Несприятливий соціально-екологічний стан (міста Миколаїв, Новий Розділ) спостерігаємо у містах з низькими показниками усіх трьох вимірів. Це пов'язане із низьким рівнем забезпечення населення місцем праці, низькими показниками малого підприємництва, забрудненням довкілля через сучасну або колишню діяльність місцевих великих підприємств. Містам дуже складно вдається диверсифікувати економіку, а тому, як наслідок, страждає і соціальна сфера.

8. Впровадження ефективних інструментів оцінювання впливу на навколишнє середовище та розроблення екофізіографічних опрацювань є неможливими без матеріальних засобів та висококваліфікованих спеціалістів. Проектна діяльність у сфері охорони природи, особливо за допомоги іноземних інвесторів та організацій, у малих містах Львівської області має важливе значення, оскільки у містах реалізуються великовартісні проекти (часами вартість проекту становить близько 1 млн євро), що мають на меті покращення соціально-економічної ситуації, екологізацію виробництва, охорону довкілля, перспективне прогнозування тощо. Звичайно, опрацювання та реалізація таких документів мають спиратися на широкий фактичний матеріал та довготривалі польові дослідження, які неможливо втілити в життя без відповідного фінансового забезпечення. Проте після реформи децентралізації та об'єднання в територіальні громади шанси на отримання цих

коштів є дуже високими. Це допоможе виявити загрози та можливі негативні наслідки впливу на природне середовище міста, розкрити майбутній просторовий розвиток міст та оптимізувати соціально-екологічний стан на їхній території.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Назарук М. М., **Жук Ю. І.** Конструктивно-географічні аспекти соціально-екологічних проблеми малих міст Львівщини. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Географія. Тернопіль: СМП «Тайп», 2012. Вип. 33. С. 131—135. *(0,63 друк. арк., особистий внесок 0,32 друк. арк.: узагальнено результати польових досліджень малих міст Львівської області).*

2. Назарук М. М., **Жук Ю. І.** Зелені зони малих та середніх міст Львівської області: сучасний стан та проблеми функціонування. Фізична географія та геоморфологія. Київ: ВГЛ «Обрії», 2013. Вип. 1 (69). С. 54—62. *(0,68 друк. арк., особистий внесок 0,34 друк. арк.: розкрито моделі функціонування зелених зон у малих містах).*

3. Назарук М. М., **Жук Ю. І.** Алгоритм соціально-екологічного дослідження малих міст. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Географія. Тернопіль: СМП «Тайп», 2014. Вип. 36. С. 8—15. *(1,0 друк. арк., особистий внесок 0,55 друк. арк.: розкрито особливості алгоритму соціоекологічного дослідження малих міст).*

4. Назарук М. М., **Жук Ю. І.** Соціально-екологічні процеси та їх вплив на демографічну ситуацію на території малих міст Львівської області. Вісник Львівського університету. Серія географічна. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2014. Вип. 45. С. 200—209. *(1,25 друк. арк., особистий внесок 0,64 друк. арк.: вивчено динаміку демографічних процесів в малих містах).*

5. **Жук Ю. І.** Геопросторові особливості житлового фонду в малих містах Львівської області. Науковий журнал Харківського національного університету ім. В. Каразіна. Людина та довкілля. Проблеми неоекології. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. Вип. 24. №3-4. С. 119—122.

6. **Жук Ю. І.** Фізико-географічні передумови утворення та розвитку малих міст Львівської обл. Вісник Львівського університету. Серія географічна. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2015. Вип. 49. С. 95—102.

7. **Жук Ю. І.** Реалізація методичних підходів до оцінки сталого розвитку малих міст. Вісник Львівського університету. Серія географічна. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 2016. Вип. 50. С. 166—176.

Статті у зарубіжних наукових виданнях

8. **Zhuk Y.** Perspectives for tourism development in border towns of Lviv oblast, Journal of Geography, Politics and Society. 2016. 6(4). P. 34—38.

Статті в інших виданнях

9. **Жук Ю. І.** Соціально-екологічні проблеми міста Жовкви. Матеріали V міжнародної студентської науково-практичної конференції: Захист навколишнього середовища, збалансоване природокористування. Львів, 2012. С. 36—37.

10. **Жук Ю. І.**, Назарук М. М. Проблеми та перспективи розвитку туризму в малих історичних містах Львівської області. Матеріали X Всеукраїнських наукових Таліївських читань. Харків, 2014. С. 66—71. *(0,38 друк. арк., особистий внесок 0,19 друк. арк.: розкрито перспективи розвитку туризму в малих містах).*

11. **Жук Ю. І.** Соціально-екологічні проблеми малих міст Львівської області в умовах трансформації економіки. Матеріали студентської наукової конференції: Реалії, проблеми та перспективи розвитку географії в Україні. Львів, 2014. С. 58—64.

12. **Жук Ю. І.** Креативне місто: концепція та перспективи її впровадження в малих містах Львівської області. Матеріали XI Всеукраїнських наукових Таліївських читань. Харків, 2015. С. 29—35.

13. **Жук Ю. І.** Природне середовище, як екологічний актив для малих міст Львівщини. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції: Конструктивна географія і картографія: стан, проблеми, перспективи. Львів, 2015. С. 62—65.

14. **Жук Ю. І.** Реабілітація культурної спадщини як важливий елемент просторового планування на території історичних міст (на прикладі м. Жовква Львівської обл.). Матеріали XII Всеукраїнських наукових Таліївських читань. Харків, 2016. С. 31—34.

15. **Жук Ю. І.** Prospects for tourism development in border towns of Lviv Oblast. Матеріали ювілейної X Міжнародної наукової конференції: Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід. Львів, 2016. С. 131—134.

16. **Жук Ю. І.** Проектна діяльність у сфері охорони довкілля на території малих міст Львівської області. Збірник тез доповідей XX Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю створення екологічного факультету «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2017». Харків, 2017. С. 91—92.

17. **Жук Ю. І.** Оцінка сталого розвитку малих міст Львівської області. Охорона довкілля: зб. наук. статей XIII Всеукраїнських наукових Таліївських читань. Харків, 2017. С. 24—27.

18. Назарук М. М., Сенчина Б. В., **Жук Ю. І.** Об'єкти та території природно-заповідного фонду міста Львова – невід'ємні елементи соціоекосистеми. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Проблеми екології та еволюції екосистем в умовах трансформованого середовища». Київ, 2017. С. 101—104. *(0,44 друк. арк., особ. внесок 0,18 друк. арк.: охарактеризовано ботанічні пам'ятки на території м. Львова).*

АНОТАЦІЯ

Жук Ю. І. Конструктивно-географічні засади оптимізації соціоекологічного стану малих міст Львівської області. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук за спеціальністю 11.00.11 – конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2018.

Дисертаційна робота присвячена розробленню теоретико-методологічних і методичних засад конструктивно-географічного дослідження соціально-екологічного стану малих міст Львівської області з метою обґрунтування заходів, які спрямовані на оптимізацію їхнього соціально-екологічного стану. Наведено різні підходи до визначення понять міста та малого міста. Охарактеризовано різні підходи до типологізації малих міст. Запропоновано алгоритм дослідження соціально-екологічного стану функціонування малих міст, проаналізовано показники, що є необхідними для його проведення. Обґрунтовано методику аналізу та оцінки сталого розвитку малих міст. Охарактеризовано вплив фізико-географічних умов території Львівської області на утворення та розвиток малих міст. Встановлено взаємозалежність промислових та транспортних комплексів малих міст, та антропогенної трансформації урбанізованих територій. Досліджено основні соціально-екологічні проблеми малих міст. Проведено оцінку соціоекологічного стану малих міст через призму показника їхнього сталого розвитку. Здійснено класифікацію досліджуваних міст за оцінкою їхнього соціально-екологічного стану. Обґрунтовано шляхи та заходи, що мають на меті поліпшення соціально-екологічного стану функціонування малих міст.

Ключові слова: мале місто, соціально-екологічний стан, сталий розвиток, оптимізація, Львівська область.

АННОТАЦИЯ

Жук Ю. И. Конструктивно-географические основы оптимизации социоекологического состояния малых городов Львовской области. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата географических наук по специальности 11.00.11 – конструктивная география и рациональное использование природных ресурсов. – Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, Харьков, 2018.

Диссертация посвящена разработке теоретико-методологических и методических основ конструктивно-географического исследования социально-экологического состояния малых городов Львовской области с целью обоснования мероприятий, направленных на оптимизацию их социально-экологического состояния. Приведены различные подходы к определению понятий города и малого города. Охарактеризованы различные подходы к типологизации малых городов. Предложен алгоритм исследования социально-экологического состояния функционирования малых городов, проанализированы показатели, необходимые для

его проведения. Обоснована методика анализа и оценки устойчивого развития малых городов. Охарактеризовано влияние физико-географических условий территории Львовской области на образование и развитие малых городов. Установлено взаимозависимость промышленных и транспортных комплексов малых городов, и антропогенной трансформации урбанизированных территорий. Исследованы основные социально-экологические проблемы малых городов. Проведена оценка социоэкологического состояния малых городов сквозь призму показателя их устойчивого развития. Осуществлена классификация исследуемых городов по оценке их социально-экологического состояния. Обоснованы пути и мероприятия, целью которых является улучшения социально-экологического состояния функционирования малых городов.

Ключевые слова: малый город, социально-экологическое состояние, устойчивое развитие, оптимизация, Львовская область.

SUMMARY

Zhuk Y. I. Constructive and geographical basics of the optimization of the socio-ecological state of the towns of Lviv oblast. – Manuscript.

The dissertation for the degree of Candidate of Geographical Sciences, specialty 11.00.11 – constructive geography and rational use of natural resources. – V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, 2018.

The dissertation is devoted to the development of the theoretical-methodological and methodical basics of the constructive and geographical research of the socio-ecological state of the towns of Lviv oblast in order to justify measures, aimed at the optimization of the socio-ecological state. Different approaches to the definition of a city and town, its functions are given. Various approaches to the typology of towns according to the indicators of population, functional and industrial purposes, genesis, place and role in the settlement system etc. are described. Positive and negative advantages and risks of socio-ecological state of functioning of the towns are revealed.

The role of the functional planning in the structure of cities, which is an important tool for the regulation of the balance of the city territory is determined. The state building standards, which are applied to the projecting of new and reconstruction of existing urban settlements of Ukraine, are analyzed. The modern concepts of ecological optimization of the territory of the city (the model of sustainable urban development, creative city, «smart city») are considered.

An algorithm for the studying of the socio-ecological state of functioning of the towns is proposed. The indicators that are necessary for its conduction are analyzed. Particular attention is paid to the environmental problems that arose in the context of the transformation of the urban economic and to the changes which are resulting from these processes.

The method of the analysis and estimation of sustainable development of the towns is considered. In calculating the indicator of sustainable development, based on the approach

which is consisting on calculation of the system of indicators, each of which reflects one of the parties of sustainable development: economic, social, and ecological.

The influence of physical and geographical conditions of the territory of the Lviv oblast on the formation and development of the towns is characterized. Distribution of the towns of Lviv oblast after their placement in different physical and geographical regions is executed. The physical and geographical conditions of the Lviv oblast and their suitability for the foundation of cities in the past are investigated. The economic and social preconditions of functioning of the towns of Lviv oblast are characterized. Towns are classified by population. Typologization of the towns according to its functional and production purpose is conducted. The dynamics of changes of the population of the towns of Lviv oblast during the historical period is analyzed.

The main socio-environmental problems of the towns (atmospheric air pollution, surface and groundwater pollution, waste management problems) and the condition of urban green spaces are investigated. The modern development of the communal infrastructure, as a factor of formation of socio-ecological state in the towns is analyzed. The characteristics of the provision of the inhabitants of the towns by the living space and the main types of communal services (water supply, sewage, gas supply, etc.) are given. The typology of the administrative units of Lviv oblast, according to the indicators of housing and communal services provision in the towns is carried out.

An estimation of the socio-ecological state of the towns through the prism of the indicator of its sustainable development is made. The higher level of sustainable development (which includes economic, social and ecological dimensions) the socio-ecological state in a particular city will be more favorable. On the basis of the initial data, an integral index and degree of harmonization of the sustainable development of the ten small towns of Lviv oblast is calculated and estimation of its socio-ecological state is carried out. Classification of the studied towns according to estimation of its socio-ecological state is considered. The role of the general plan of the settlement in the urban development are considered and the situation with the provision of the towns of Lviv oblast by general plans is analysed.

The ways and measures aimed at improving of the socio-ecological state of functioning of the towns are substantiated. The types of ecological reconstruction, optimization of architectural and planning complexes of the towns and project activity aimed at optimization the socio-ecological state are considered. The prospects of tourism development in the historical towns of Lviv oblast are investigated. The role of the towns as a centers of the united territorial communities in the processes of decentralization of the power on the territory of Lviv oblast is revealed. The possibility of introducing foreign experience in the field of nature protection management in the territories of the towns of Lviv oblast is explored.

Keywords: town, socio-ecological state, sustainable development, optimization, Lviv oblast

Підписано до друку 02.02.2018. Формат 60x84/16
Гарн. Times New Roman. Папір офсетний № 1
Ум. друк. арк. 0,9.
Зам. № 02/02. Наклад 100 прим.

Друк ФОП Корпан Б.І.
Львівська обл., Пустомитівський р-н., с. Давидів, вул. Чорновола 18
Ел. пошта: bkorpan@ukr.net, тел. (067) 67-44-446
Код ІНДРФО 1948318017, Свідоцтво фізичної особи-підприємця:
В02 № 635667 від 13.09.2007